

A black and white close-up portrait of an elderly man with glasses, looking slightly to the left. The image is the background for the book cover.

ALGIMANTAS
BALTAKIS
pēščas paukštis

LYRIKOS RINKTINĒ 1950–2012

Alma littera

ANTILOPĖ

Kaip išsaugot šio vakaro tolį ir tylą?
Ir tave ant šio kalno – vidury sutemų?
Tavo matinis veidas iš lėto sudyla.
Kad pradingsi iš viso – bijoti imu.

Ir apglėbęs tave aš laikau tarsi lobį,
Kurį tyko pagrobti plėšrioji tamsa.
Tu dabar – tarsi ta sugauta antilopė
Mano rankų nelaisvėje virpi visa.

Kaip tave man išsaugot? Kaip tave išlaikyti,
Kad paliktum jauna ir lig skausmo miela?
Aš bandysiu tave amžinai uždaryti
Į eilėraščio narvą – drauge su tyla!..

Į eilėraščio narvą – šią akimirką trapią
Ir žvaigždes, kurios mirksi nedrąsiai skliaute...
Nenuimk mano rankų – šio linguojančio trapo!
Ką aš veiksiu, jei vienišas liksiu krante!..

1966 m. spalio

Į T A V E . . .

Į tave – lyg lėktuvas į debesį.
Į tave – lyg akmuo į šulinį.
Į tave – lyg senovė į dabartį.
Į tave – lyg forma į turinį.

Į tave – lyg vijoklis į sieną.
Į tave – lyg varpas į vandenį.
Lyg artistas – į apšviestą sceną.
Lyg žiūrovas – į salę užtemdytą.

Į tave – lyg durklas į žaizdą.
Į tave – lyg raudonas kryžius.
Į tave – į tave – visą laiką
Aš lekiu, visa kam pasiryžęs.

Kuo gi baigsis tas aklas lėkimas, –
Nežinau ir žinoti nenoriu.
Tavo rankose mano likimas,
Nes kas lekia – nejaučia svorio.

1966 m. vasaris

UŽSIMERKSIU...

Kokia diena! Į žydintį vyšnyną
Suskrido visos bitės. Užsimerksiu,
Kad amžinai baltuotų sodas,
Kad saulė visad liktų zenite.

O tavo veidas? Nė vienos raukšlės!
Kažkam šypsais laiminga... Užsimerksiu,
Kad lūpos tavo amžinai šypsotųs,
Kad pasiliktum amžinai jauna.

...Užsidegė lėktuvas. Du pilotai
Katapultavosi. Bet parašiu
Išsiskleidė tik vienas... Užsimerksiu,
Kad juodas taškas amžiais kristų,
Kad žemės nepasiektų niekad.

Aš pats žinau, kad čia – tik apgavystė.
Kaip nuotrauka. Kaip sustabdytas filmas.
Kai atsimerksiu – bus žiedai nuvytę,
Lakūnas užsimušęs, tu – pasenus...
Turbūt todėl ir noriu užsimerkt...

1967 m. kovas–gegužė

ANT GELTONO SMĖLIO

Stovi miestai. Po jais – kapinės.
Šilai – kapinės. Jūra – kapinės.
Net smėlis geltonas, kur mudu kepinamės, –
Kapinės.

O tu šypsais – tokia gyva, kad atrodo –
Niekad nebuvo ir niekad nebus mirties.
Ir amžiams paliks nuo mano lūpų drėgnų tatuiruotė
Ant tavo bronzinio, sauso peties.

Nėra mirties.

Nes miestai išauga virš kapinių,
Nes medžiai žaliuoja virš kapinių,
Nes jūros kupinos žuvų ir laivų.

Ir mudu užmiršę, kad smėlis – kapinės, –
Kepinamės.

1968 m. rugsėjis

SAULĒLYDŽIO SONETAS

Tu būki mano medžiu. Meldžiu!
Jau leidžiasi saulē. Naktis arti.
Jei tu galēsi būti medžiu,
Aš lizdā susuksiu tavo širdy.

Neklausk, ar ilgam. Atsakyti sunku.
Širdis – kaip linguojanti vētroj šaka.
Ar maža nulūžta per audrā šakū?
Ar maža paukščiū pašāuna kulka?

Tu – mano namai. Aš – tavo namai.
Tegu ir be stogo, be sienū. Svarbu,
Kad, jaukū prieglobstī radē, ramiai
Praleistume rudenio naktī abu.

Nes nieko kraupesnio pasauly nēra
Už vienišumā, kai staugia audra.

1968 m. spalīs

NAMELIS PRIE LIELUPĒS

Ar pastebējai tu – kas metai daros
Trumpešnās vasaros, ilgēsšnās žiemos.
Jei ir toliāu tāip dēsīs – pamatysi –
Kūrensīm krosnī ištisus metus.

O tu paklausei: „Kaipgi mes žinosīm,
Kāda prasīdēda ir baigias metai,
Jei Lielupē bus amžīnai užšālus
Ir reiks kūrenti krosnī nuolatos?“

Ak, nebijok, mieloji. Pasiklausīm
Vāikū ar laikraščiuose paskaitysīm.
Be to, kalbējāu āš tik apie krosnī,
O apie upē nieko nesākāiu.

Apie medžius nepratarāiu nē žodžio,
Nei paukščīū, nei žvēreliū nemīnējāu.
Jei tāip jāu nori, pasakysīu tiesiai –
Prognozē toji liečīa vien tik mus.

Namelī šī tarp Lielupēs ir jūros,
Kur āš kiekvienā žiemā atvāžiuoju,
Rāšāu eilēraščīus, žīūriu pro langā,
O tu per dienā krosnī kūreni.

1969 m. spalīs, Dubultai

ILGESIO DAINA

Tu viską, o viską
Seniai pamiršai.
Nepraveri vartų,
Laiškų nerašai.
Sugriauk visus tiltus,
Kelius išardyk.
Vien taką per kopas,
Maldauju, palik.

Toli ten, už marių,
Už jūrų plačių,
Svyruoja pušelė
Viena tarp smilčių.
Iškirsk visą girią,
Ką nori – daryk.
Tik mažą pušelę,
Maldauju, palik.

Tu viską, o viską
Atimk iš manęs –
Mėnulį ir saulę,
Laukų ramunes.
Atimk man ramybę,
Žuvėdra suklyk.
Tik meilę, ją vieną,
Maldauju, palik.

1972 m. rugpjūtis

PUSRYČIAI DVIESE

Nei pridurti, nei atimti.
Kur tu bėgi iš nubrėžto
Ratilo? Į ryto rimtį
Mes vis vien pateksim. Brėkšta.

Ir nei juoktis, nei raudoti.
Kur tu bėgi iš nubrėžto
Ratilo? Rūkai raudoni
Mus pavys vis viena. Brėkšta.

Nei mylėt, nei neapkęsti.
Kur tu bėgi iš nubrėžto
Ratilo? Tą duonos kąsnį
Teks pusiau dalintis. Brėkšta.

Nei tamsu jau, nei šviesu.
Duoną valgykim. Skalsu.

1972 m. spalio

Posmų puokštė Sigitai

1. AŠ NETIKĖSIU...

Aš netikėsiu niekuo – apkalbom, šmeižtais...
Aš netikėsiu tavo stichiškais maištais,
Savo pykčiu, akimirkos dvejonėmis
Ir gyvuliškomis vidunakčio svajonėmis...

Nepatikėsiu ir atomazga bloga,
Kaip netikiu aš neišgydoma liga.
Ne tik fantazija – aš netikėsiu faktais,
Lyg būčiau kurčias visiškai ir aklas.

Kas žema, netikėsiu tuo... Už tai
Tikėsiu paukščiais, lekiančiais aukštai.
Aš netikėsiu vienadienėmis ramunėmis.
Tikėsiu ąžuolais... Ir tai – tik jų viršūnėmis.

Tikėsiu saule, amžinai prašvintančia.
Tikėsiu sėkla, į arimą krintančia.
Tikėsiu vandeniu. Tikėsiu ugnimi.
Vadinas, visados tikėsiu tavimi...

1966 m. spalio

2. MALONIOJI 13

Prisimenu žalią, tylią Žvėryno gatvelę.
Ir narvą medinį su numeriu nelaimingu – trylika.
Ten buvo maža komforto, o džiaugsmo – lig valiai,
Ten žvėrišką prozą be vargo įveikdavo lyrika.

Mansardos langai žiūrėdavo tiesiai į dangų,
Galvodami, kaip čia žvaigždes ir saulę užkalbinus.
Ten sklisdavo šiluma ne nuo krosnies – nuo mylinčių rankų.
Ir vėjas lyg vėliavas plakdavo džiūstančius skalbinius.

Ten džiaugsmas lengvai – tarsi voverė –
užkopdavo laiptais mediniais.
Ir juokas – lyg paukštis – išlėkdavo gatvėn pro langą iškultą.
Tenai ne iš prievartos, iš būtinybės vidinės
Sukūrėm: aš – tavo, tu – mano beprotišką kultą.

Iš tavo rankų lesdavo viso Žvėryno balandžiai,
O man lokiai ir vilkai mandagiai paduodavo leteną.
Ir gulė diena prie dienos – kaip eilutės eilėrašty – sklandžiai,
Ir mudu likimas – kaip savo vaikus – glamonėjo ir lepino.

Name su numeriu – trylika – penketą metų laimė viešėjo.
Šeštaisiais – ant namo numeris naujas buvo užkaltas.
Penkioliktas. Laimingesnis. Bet laimė kaip tik tada ir išėjo.
Nekaltink manęs! Dėl visko namų valdytojas kaltas.

Kalta ta juoda katė, kuri perbėgo paryčiu kelią.
Nežvelkim į tai, kas nuo mūs nepriklauso, taip rūsčiai.
Verčiau susapnuokime žalią Žvėryno gatvelę,
Kur penketą metų gyveno du žvitrūs, laimingi žvėriūkščiai...

1967 m. sausis

3. ANT SLENKSČIO

Atsisėdam ant slenksčio ažuolinio,
Tu – kojomis į lauką, aš – į vidų.
Pusiau pasaulį pasidalinam,
Tu paimi meilę, aš – pavydą.

Tavo akys gėrisi vasara,
Geria šviesą, skraido po dangų.
Mano akys vaikšto po aslą,
Jos tamsiausias kertes aplanko.

Tavo žvilgsnis nubėga į tolių,
Mano žvilgsnis nepramuša sienos.
Tu iš mano kančių kvatoji,
Aš paliest nedirštu tavo sielos.

Mes ant slenksčio tarytum ant tilto.
Jis ir jungia krantus, ir skiria.
Tavo nugara manąją šildo,
Mano nugara tavąją tiria.

Tu juokies: „Pasikeiskime vietom,
Padalinkim iš naujo pasaulį...“
Ir tada mes kitaip atsisėdam.
Tu – į tamsą, o aš – į saulę.

1969 m. sausis

4. ELEGIJA

Vieną žiemą,
O gal vasarą,
Vieną rytą,
O gal vakarą
Išsiskirsim netikėtai
Ir šiuokart – visiem laikam.

Vieną žiemą,
O gal vasarą,
Vieną rytą,
O gal vakarą,
Tiesą sakant, nieko tokio
Šiam pasauly neįvyks.

Ar ne taip ir susitikom?
Pameni juk – netikėtai.
Susitikom ir pasakėm:
Šiuo kartu – visiem laikam.
Vieną žiemą,
O gal vasarą,
Vieną rytą,
O gal vakarą...

1974 m. spalio

5. Achilo kulnis

Nėra žmogaus, kuriam netektų išgyventi juodų akimirkų. Kad ir kokie mes būtume toirti, kiekvienas turim savąją Achilo kulnį...

Bet tai dar nereiškia, kad reiktų rehabilituoti pesimizmą. Ir čia sudėti eilėraščiai – ne juodų akimirkų įteisėjimas, o paprasčiausias bandymas parodyti žmogaus sielos dialektiką, kuriai būdinga priešybių kova.

1965

KAI MEŠKINAS MIEGA

Duok, eilėrašti, ranką.
Pasivaikščiosim mudu
Po baltą popieriaus sniegą.
Man šią naktį nyku.
Liūdesys atbudo,
O džiaugsmas lyg meškinas miega.

Negi žadinsim jį
Vidužiemio šaltyje...
Ką jis veiktų be korio saldaus?
Tegu leteną čiulpia.
Dar ne laikas prikelt jį.
Pats atbus, kai vasario sulauks.

Duok, eilėrašti, ranką.
Nepyksiu, jei būsi
Niūrus, nekalbus pakeleivis.
Šiąnakt mudu juodi.
Mums į vieną pusę.
Gal mintis šaltas vėjas išblavins.

Duok, eilėrašti, ranką.
Toks aklas dangus,
Kad geriau mums keliauti susikabinus.
...Baltas popieriaus lapas
Atrodė lygus,
Bet įklimpom vis viena posmų pusnynuos.

1964 m. gegužė

DAKTARAI

Man išaiškino daktarai,
Kaip žaloju savo sveikatą.
Alkoholis – nuodai.
Na, gerai!
Nebegersiu degtinės, pliurpsiu arbatą.

Man išaiškino daktarai,
Kad ir rūkymas brangiai atseina.
Nikotinas – nuodai!
Na, gerai!
Cigaretę – šalin! Čiulpsiu saldainį.

Man išaiškino daktarai,
Kokie meilėje slypi pavojai.
Reik mylėt su saiku.
Na, gerai!
Gal man stot vienuolynan, galvoju?

Man išaiškino daktarai,
Kaip svarbu žmogui nervus tausoti.
Miegas – pagrindas.
Na, gerai!
Imsiu kiaurą parą drybsoti.

Ne! – pasakė man daktarai.
Taip drybsodamas galą greit gausi.
Reik judėt nuolatos.
Na, gerai!
Aplink stalą per dieną keliausiu.

Ką dar man pasakys daktarai?
Ko patars – lyg ugnies – vengti?
Jeigu taip pagalvojus gerai,
Tai labiausiai kenksminga –
Gyventi...

1965 m. sausis

„Po dvidešimties metų“. Daugelis esame skaitę taip pavadintą knygą apie tris muškietininkus.

Prieš dvidešimt ir ketverius metus esu išleidęs knygą apie Alгимantą Baltakį, pavadinęs ją „Paskui pėsčią paukštį“. Visi trys mane domino – ir jis (be abejo, Portas, jeigu paisysime Aleksandro Diuma), ir Alfonsas Maldonis, ir Justinas Marcinkevičius.

Praėjus kokiam mėnesiui po Marcinkevičiaus mirties, pavijau Baltakį einantį namo Sapiegos gatve, ir tada Alгимantas: „Tai matai, aš vienas iš mūsų trijulės – ir rūkiau šitiek, ir gėriau, viską, o jų jau nebėr, a!..“ Apie ištryškusių nesakysiu.

Išlieka Portas. Tvirtovė. Žodis iš žinomo Baltakio eilėraščio.

Iš lyrikos teorijos turėtume būti įsiminę tartum nerimtai skambantį rimtą teiginį, kad poetas esąs vaikas.

Baltakis yra nuėjęs ilgą kelią, savo stuburo slanksteliais dardėjęs velnio tiltų grindiniais, visko rašęs, visaip kalbėjęs, veikęs, mąstęs. Ir – tai stubbinantis dalykas – visgi išlikęs atlapas, nuoširdus, smalsus, į visa ką reaguojantis. Ši unikali ypatybė pelno jam nenusakomų simpatijų. O jam pačiam ką? Irgi nenusakomai žavų persikėlimą iš priklausomybių į nepriklausomybes. Kalbu apie permainų veiksmo socialinę sveikatą. Baltakis jai pasitarnavęs.

Ar visa tai *vaikiškai* gražu? Teorija pritartų. Bet galima vadinti ir kitaip. O kaip vadinti? Štai žmogus eina, dairosi ir – uždainuoja!

Valentinas Sventickas

www.almalittera.lt

 **knygų
klubas**

Tapkite Knygų klubo nariu!

- Nemokamas knygų katalogas kiekvieną ketvirtį
- Naujausios ir populiariausios knygos • Ypatingi pasiūlymai
- Knygų pristatymas į namus, darbovietę ar paštą

www.knyguklubas.lt